

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Berättelse

om

WENERSBORGS

högre fullständiga elementarläroverk

under läsåret 1863—1864,

jemte

inbjudning

till

afhörandet af årsexamen vid nämnde läroverk,

af

CARL SAMUEL HULTSTRÖM

läroverkets rektor.

Dessutom:

Redogörelser under samma läsår af vederbörande rektorer och lärare för lägre elementarläroverken i Borås och Alingsås samt stadspedagogien i Ulricehamn.

Wenersborg.

Bagge och Pettersons officin, 1864.

I. Högre elementarläroverket i Wenersborg.

Då jag går att redogöra för snart tilläudalöpande läsår, fästar jag i främsta rummet uppmärksamhet på den viktiga och för hela elementarläroverkets framtid betydelsefulla förändring, som måste blifva en följd af Kongl. Maj:ts nådiga stadga den 11 april 1862 angående afgangsexamen vid de högre elementarläroverken, hvilken afgangsexamen med denna termin *första* gången skall ega rum, och hvarför de skriftliga profven redan den 25—28 nästlidne april blifvit aflagde. Då rörande denna fråga äfven från härvarande läroverkskollegium inforrades underdånigt utlåtande öfver komiterades till granskning af gällande skolordning förslag till stadga för afgang från högre elementarläroverk, hvilket utlåtande afgafs den 21 maj 1859, yttrade kollegium enhälligt den åsigt, att, "ehuru åtskilliga välgrundade anmärkningar blifvit framställda mot studentexamen, denna dock obestriddigen utöfvat ett välgörande inflytande på elementarläroverkens utveckling, hvarföre kollegium för sin del ansåg, att, under *dåvarande* förhållanden och *tills vidare*, ingen väsendtlig nytta skulle tillskyndas elementarundervisningen, i händelse intagandet vid akademien skulle göras helt och hållet beroende af en blott slutpröfning vid elementarläroverket." Under de sedan detta utlåtandes afgifvande förflutna 5 år hafva likväl åsigtterna i denna fråga, i följd af sig sedermera företedda omständigheter, blifvit så mycket ändrade, att, ifall ett nytt utlåtande inforrades, jag icke tviflar, att detta lika enhälligt skulle utfalla *för* den vidtagna förändringen, framför allt då dervid blifvit fästade så noggranna bestämmelser af nödig kontroll. Erfarenheten har nemligen allt mera bekräftat de af den förra studentexamen föranledda olägenheter, hvilka i synnerhet visat sig uti den oro, som, serdeles under sista årets vistelse vid elementarläroverket, varit rådaude bland lärjungarne, hvilka oftast, äfven om de icke i otid afgingo, likväl, utan att söka vinna mognad och göra vidare framsteg i de af skolan meddelade läroämnen, endast brådskade att i minnet inpräglade minimum af fordringarne för studentexamen, hvarigenom det blifvit nästan omöjligt för lärarne att till föreskrifven omfattning och med vederbörlig grundlighet afsluta åtminstone ett eller annat läroämne. En annan olägenhet har varit, att många lärjungar, utan afgang- och endast på terminsbetyg, begifvit sig till akademien 2, 3, ja! ända till 4 år tidigare, än som varit beräknadt för en grundlig elementarbildning, och att, då sådana lyckats i studentexamen, de genom sitt exempel förledt andra att på samma genväg söka komma snarare till målet. Då lyckan härutinnan varit gynnsam, har förlusten icke varit annan, än att desse ynglingar, om de skulle aflägga någon akademisk examen, med uppoffring af större både kostnad och tid måst vid universitetet vinna den mognad och underbyggnad, som bort och kunnat vid elementarläroverket inhemtas. Misslyckades deremot försöket, så har en sorglig erfarenhet icke sällan visat, huru desse, såväl i kunskaper som stadga, omogne lärjungar, lemnade utan stöd och utsatte för större frestelser, kommit på beklagliga afvägar, som förstört hela deras framtid. Det är således otvifvelaktigt, att ej mindre föräldrar och lärare, än alle andre, som hysa deltagande för den uppväxande ungdomens sanna bästa, skola glädja sig öfver den nu föreskrifna förändringen, som måste förekomma nämnde missförhållanden, på samma gång som den nådiga stadgan för den nya afgangsexamen lemnar nödig kontroll, att densamma icke kan blifva mindre noggrann än den förra studentexamen.

Då till denna nya afgangsexamens undergående härifrån nu blott anmält sig *en enda* lärjunge, bör jag upplysa orsaken härtill vara, att alla öfrige lärjungar, som skulle hafva tillhört 7:de klassens öfra afdelning, dels under vår- och dels under höstterminen förlidet år till akademien afgått.

Härefter nämner jag — såsom den märkligaste tilldragelse under läsåret — det besök, som läroverket haft den lyckan att den 15—17 sistlidne oktober emottaga af tillförordnade inspektören, chefen för kongl. ecklesiastikdepartementets afdelning för undervisningsärenden, herr expeditionssekreteraren och riddaren A. L. Nordwall. Jag räknar med skäl detta besök såsom en lycka, — dels emedan herr inspektören fick på stället notis om de svårigheter och brister, hvarmed läroverket laborerade, icke blott i lokalt hänseende (hvarigenom, då, såsom jag förmodar, fråga om byggnadsanslag vid en blifvande riksdag måste ånyo komma att väckas, man kan våga hoppas hans intyg om det trängande behovet härutinnan), utan äfven i afseende på lärarekrafter (hvaraf ock blifvit en följd, att Kongl. Maj:t, på gjord underdånig ansökan, för nästkommande läsår redan nådigst beviljat 2:ne extra lärare), och — dels emedan herr expeditionssekreteraren, efter slutad inspektion, då ett allmänt sammanträde hölls med samtliga lärarne, i pedagogiskt hänseende meddelade flere viktiga råd och förslag, hvilka såväl här som annorstädes måste blifva fruktbärande. Deribland nämner jag: det eftertryck, som, till lättande af hemarbetet och förekommande af öfveranstängning, lades på den s. k. *preparationen*, d. v. s. att ingen lexa förelägges till hemöfverläsning, med mindre än att den förut med noggrannhet blifvit genomgången och förklarad i skolan, hvarigenom äfven behovet af privatundervisning undanrödjes eller minskas; vidare: förslaget att, för möjligheten att kunna medhinna läroverksstadgans bestämda lärokurser i språken, skilja mellan s. k. *statarisk* och *kursorisk* läsning, jemte tillsyn att lärjungarne äro försedde med sjelfskrifna vokabelböcker m. m.; samt slutligen: att, vid korrektur af stilöfningarne, felen till en början af läraren blott antydvas genom understrykning, och den slutliga rättelsen först sker, sedan lärjungen försökt att, med den lemnade ledningen, sjelf göra de nödiga ändringarne.

För mig, som uti berättelsen för läsåret 1860—1861 uttalat min bestämda och allt mera befastade åsigt i detta afseende, var det serskildt tillfredsställande, att herr inspektören gillade den här följda anordningen af den offentliga lästidens fördelning både på för- och eftermiddagar, hvilken anordning han sade sig vid redan förut besökta läroverk hafva förordat och ytterligare komma att förorda.

Då dessutom vid det nämnda sammanträdet tillfälle erbjöds åt lärarne att i ett eller annat afseende yttra sig rörande läroverksstadgans föreskrifter, af hvilket tillfälle äfven herr lektor Rådberg begagnade sig, för att anmärka för vissa fall nog höga fordringar uti det matematiska läroämnet, har den skedda inspektionen beredt lärarne både gagn och tillfredsställelse; hvadan ingenting vore önskligare, än att institutionen blefve permanent, hvarigenom många fördelar måste vinnas.

Vid redogörelse för läsåret bör ock med tacksamhet nämnas, att ordenssällskapet **P. B.** här i staden genom dess skattmästare låtit till rektor öfverlemna ett belopp af 100 r:dr rmt, att under namn af "sällskapet P. B:s stipendiifond" förvaltas. Uti en till rektors-embetet ställd skrifvelse af den 10 sistl. november är bestämdt, att denna summa, dels genom nya tillskott och dels genom räntans läggande till kapitalet, bör växa, tills årliga afkastningen uppgår till 20 r:dr, då halfva beloppet skall, efter rektors och kollegii bepröfvande, utdelas helst till en eller äfven flere behöfvande samt för flit och goda seder utmärkte lärjungar uti någon af läroverkets högsta klasser, men alltid minst halfva räntan läggas till kapitalet. Genom detta sistnämnda, såsom det synes, mycket ändamålsenliga stadgande kan en äfven till en början mindre disposition, under tidernas lopp, blifva af

någon betydighet; hvarföre önskligt varit, att, vid de befintliga högst få och små stipendii-donationerna, samma bestämmelse varit gjord. — För sällskapet P. B:s nu omnämnda disposition är läroverket desto mera erkänsamt, som det eger endast följande stipendier:

det Ekmanska, med ett kapital af r:dr r:mt	50,00
Larssonska, d:o	12,50
Forsellska, d:o	50,00
Wennbergska, d:o	16,67
Subskriptions-stipendiet, d:o	1162,50
Rektors d:o, d:o	225,00

Härjemte bör likväl tacksamt erkännas, att sedan långt tillbaka icke sällan enskilda personer lemnat tillfälliga bidrag till omedelbar utdelning, likasom att direktionen för Fryxell-Langensköldska stiftelsen alltsedan 1853 årligen anslagit 50 r:dr för samma ändamål.

Detta oakadt och vid lärjungarnes, i följd af läroverkets utvidgning, alltmera tilltagande antal, återstår mycket att önska i detta afseende; af hvilken orsak jag begagnar tillfället att rekommendera läroverket till fortfarande välvillig hägkomst, med fästad uppmärksamhet derpå, att, om samma villkor som af sällskapet P. B. bestämmas, äfven en mindre summa kan i en aflägsnare framtid blifva af betydighet och befordra det viktiga ändamålet, att till kunskapers inhemtande, till fit och goda seder uppmuntra det uppväxande släktet.

Beträffande ungdomens förhållande under läsåret i moraliskt och diskiplinärt hänseende, betraktar jag såsom en pligt att icke dölja, det detta *icke* visat sig så tillfredsställande, som jag skulle hafva önskat och som det under en lång föregående tid varit vid detta läroverk. Jag vill dock hoppas, att hvad som förekommit att anmärka blifvit rättadt, för att icke vidare förnyas; och jag anser derföre blott en antydning af hvad som passerat vara *för denna gång* tillräcklig, för att ömt och allvarligt uppmana hit återvändande lärjungar, i synnerhet de äldre bland dem, att icke allenast för egen del afhålla sig sjelfva från alla slags ordningar och således föregå med goda exempel, utan äfven biträda lärarne att vaka öfver de yngre lärjungarne, så att uti en blifvande årsberättelse må kunna förhållandenligt intygas, att *ingen enda* afvikelse från skick och goda seder härstädes egt rum. Under en varm och innerlig önskan, att den goda anda af ordning, fit och sedlighet, som under *många* år så fördelaktigt utmärkt den här studerande ungdomen, måtte återkomma och blifva alltmera befästad, öfvergår jag till årsberättelsen uti vanlig, föreskrifven ordning:

A) Undervisningen.

- 1) *Lästerminernas början och slut*: höstterminen börj. d. 24 aug.; slut. d. 18 dec.
vårterminen börj. d. 14 jan.; slut. d. 6 juni.
- 2) *Dagliga lärotiden*: fördelad på för- och eftermiddagar.
- 3) *Antagna läroböcker*:

I Kristendom: katekesen, Bergs bibelhandbok och Norbecks lärobok i dogmatiken;
Biblisk historia: Bohms lärobok;
Kyrkohistoria: berättelser ur kyrkohistorien af A. Almquist för klass. 4 och 5, Anjous lärobok för 7:de klassens lärjungar (som förut begagnat denna), Cornelii lärobok för klass. 6 och sedermera fortfarande;
Modersmålet: Filéns lärobok och Bjurstens läsebok;
Latinska språkets grammatik: Rabes lärobok;
d:o explikation: Rabes krestomathi, Cornelius Nepos, Julius Cæsar och Ovidius för kl. 3—5; de 2:ne sistnämnde auktorerna,

- Cicero de officiis, Cato Major, Lælius och orationes selectæ, Livius, Virgilius och Horatius för klass. 6 och 7;
- Grekiska språkets grammatik: Langes och Rabes läroböcker;
 d:o explikation: Nilsons läsbok, Xenophons Anabasis och Homeri Odysse;
- Tyska språkets grammatik: Lyths lärobok;
 d:o explikation: Lyths krestomathi, Schillers Gesch. des 30:jähr. Kriegs; Wilhelm Tell, Goethes Hermann und Dorothea samt Voss'ens Luise;
- Engelska språkets grammatik: May's lärobok;
 d:o explikation: May's krestomathi, Irvings life and voyages of Columbus, Goldsmith's Vicar of Wakefield och Marryats Monsieur Violet;
- Franska språkets grammatik: Öhrlanders lärobok för klass. 4 och 5, Oldes för kl. 6 och 7;
 d:o explikation: Oldes explikationsöfningar för klass. 4 och 5, Lamartines voyage en orient, Saintines Picciola, Voltaires Henriade samt "variétés littéraires", rédigées par Berndtson, för klass. 6 och 7;
- Mathematik: Zweigbergks lärobok i arithmetik, Euclides, Björblings lärobok i algebra, Lindmans i plan trigonometri samt Alreiks i stereometri;
- Naturvetenskap: Berlins läsebok för kl. 1 och 2, Arrhenii mindre lärobok i botanisk terminologi för klass. 2—4, 3:dje häftet af Anderssons inledning till botaniken för klass. 5 och 6, Sundevalls lärobok i zoologi, fysikens grunder af Schabus, öfvers. af Berlin, jemte den sistnämndes lärobok i kemi;
- Svensk historia: Alanders och Ekelunds läroböcker samt den förres läsebok;
- Allmän d:o Alanders, Palmblads och Pütz' läroböcker;
- Geografi: Wings lärobok för 1:sta och till en del 2:dra klassen;
 Palmblads d:o för de öfriga klasserna;
- Filosofi: Afzelii läroböcker i logik och psykologi.

Uti dessa läroböcker hafva följande lärokurser blifvit genomgångna:

Första klassen:

- Kristendom. Katekes: till 3:dje hufvudstycket. Läsning af psalmer.
 Biblisk historia: gamla testamentets.
- Modersmålet. Språklära: till 10 kapitlet af läroboken.
 Öfningar i ren och tydlig innanläsning samt rättskrifning.
 Berättelser ur nordiska sagohistorien.
- Mathematik. Arithmetik: de fyra räknesätten i enkla tal och sorter jemte öfning i hufvudräkning.
 Geometrisk åskådningslära: efter lärarens muntliga föredrag.
- Naturvetenskap. Fysisk geografi: det allmännaste om verdensdelarne samt Sveriges, Norges och Danmarks.
- Historia och Geografi. Historia: Svenska konungalängden.
 Geografi: Sveriges, Norges och Danmarks politiska.

Andra klassen:

- Kristendom. Katekes: från tredje hufvudstycket till slut. Läsning af psalmer.
 Biblisk historia: nya testamentets.

- Modersmålet. Språklära: etymologien samt det allmännaste och viktigaste af syntaxen.
Öfningar i rättskrifning.
Berättelser ur nordiska sagohistorien.
- Tyska. Grammatik: formläran till och med en del af de oregelbundna verberna.
Explikation: de före syntaxen stående explikationsöfningarne samt 6 stycken af läsboken.
- Mathematik. Arithmetik: de fyra räknesätten i vanliga och decimalbråk samt i sorter.
Geometrisk åskådninglära: efter lärarens muntliga föredrag.
- Naturvetenskap. Fysisk geografi: det allmännaste om verdensdelarne.
Botanik: till 4:de kapitlet "om växternas blomställning", efter Arrhenii mindre lärobok, samt Linnés sexualsystem. Insamling jemte beskrifning af växter.
- Historia och Geografi. Historia: till VIII tidehvarvet efter läroboken, jemte muntliga berättelser efter läsboken.
Geografi: Sveriges, Norges och Danmarks politiska efter Palmblads lärobok, och det öfriga af Europas efter Wings.

Tredje klassen:

- Kristendom. Katekes: afslutad och repeterad.
Biblsk historia: repetition af läroboken, tillika med de viktigaste af anmärkningarne.
- Modersmålet. Språklära: formlära samt syntax och rättstafningslära, jemte det viktigaste af sats- och interpunktionsläran med dertill hörande skriföfningar. Rättskrifning efter diktamen samt smärre uppsatser i form af bref och beskrifning. Läsöfningar.
- Latin. Grammatik: formläran.
Explikation: de 3 första afdelningarne uti läsboken till Rabes grammatik.
- Tyska. Grammatik: hela formläran. Skriföfningar på lärorummet.
Explikation: st. 7—21 uti Lyths krestomathi.
- Engelska. Grammatik: uttalsläran.
Explikation: st. 1—12 uti May's krestomathi.
- Mathematik. Arithmetik: repetition af föregående kurser, samt regula de tri.
Geometri: (klassiska linien) de 26 första propositionerna;
(reala d:o) hela första boken af Euclides.
- Naturvetenskap. Botanik: Linnés sexualsystem och grunddragen af organografien, efter Arrhenii mindre lärobok, jemte tillämpning deraf på åtskilliga allmänna växter.
Zoologi: inledning till djurrikets kännedom, och läran om däggdjuren.
- Historia och Geografi. Historia: från början till IX tidehvarvet efter läroboken, jemte berättelser efter läsboken.
Geografi: ifrån Ryssland till Österrike.

Fjerde klassen:

- Kristendom. Allmän öfversigt af de bibliska böckernas i gamla testamentet innehåll samt af Judiska folkets historia från Salomo till omkring år 100 e. Kr. Katekisation öfver 1 och 3 hufvudstycket. 10 kap. af Matthei evangelium, jemte årets högmessotexter. Kyrkohistoriska berättelser.
- Modersmålet. Lika med tredje klassen.
- Latin. Grammatik: repetition af formläran; till och med kasusläran af syntaxen.

- Explication: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander och Conon uti Cornelius Nepos.
- Grekiska. Grammatik: det allmännaste af formläran, till och med verba contracta.
Explication: första årskursen af Nilsons läsbok.
- Tyska. Grammatik: formläran repeterad; syntax till verbet. Skriföfningar på lärorummet.
Explication: st. 23—32 uti Lyths krestomathi.
- Engelska. Grammatik: formläran till och med en del af de oregelbundna verberna.
Explication: st. 16—26 uti May's krestomathi.
- Franska. Grammatik: formläran till och med hjälpverberna.
Explication: st. 1—38 af 1:sta afdelningen uti Oldes explikationsöfningar.
- Mathematik. Arithmetik: till och med intresse-räkning, jemte repetition af det föregående.
Geometri: (klassiska linien) de två första böckerna af Euclides;
(reala d:o) de tre d:o d:o d:o.
- Algebra: de fyra räknesätten i hela tal och bråk.
- Naturvetenskap. Botanik: Linnés sexualsystem och organografien, efter Arrhenii lärobok, jemte tillämpning deraf på 200 växtarter för klassiska och på 300 för reala linien.
Zoologi: (klassiska linien) läran om foglarne och amfibierne;
(reala d:o) Svenska foglarne utförligare.
- Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, och från början till Makedoniska tiden af den allmänna.
Geografi: från Tyskland till Frankrike.

Femte klassens nedra afdelning:

- Kristendom. Dogmatik: 1—7 kap. Katekisation.
Kyrkohistoriska berättelser till reformationen.
12 kap. af Apostlagerningarne jemte årets högmessotexter.
- Modersmålet. Repetition af språkläran. Interpunktions- och satslära med tillämpning.
Läsning af stycken ur Svenska författare. Uppsatser öfver lättare ämnen, samt i form af bref och berättelser.
- Latin. Grammatik: syntaxen afslutad. Ett hem-thema hvarje vecka, och 1 timme i veckan skriföfningar på lärorummet.
Explication: Cimon, Lysander, Alcibiades, Thrasybulus, Conon, Dion, Iphicrates, Chabrias, Timotheus, Datames, Epaminondas, Pelopidas och Agesilaus uti Cornelius Nepos samt de 25 första kap. af 1:a boken uti Julius Cæsar.
- Grekiska. Grammatik: formläran afslutad och repeterad.
Explication: st. 26—40 uti Nilsons läsbok och de 9 första kap. af 1:a boken uti Xenophons Anabasis.
- Tyska. Grammatik: repetition af formläran, samt hela syntaxen. Ett hem-thema hvarje vecka för reala linien.
Explication: st. 28—34 uti Lyths krestomathi.
- Engelska. Grammatik: afslutad. Skriföfningar på lärorummet.
Explication: st. 26—30 uti May's krestomathi.
- Franska. Grammatik: formläran till de oregelbundna verberna. Skriföfningar på lärorummet.
Explication: st. 29—59 af 1:a samt st. 1—30 af 2:a afdelningen uti Oldes explikationsöfningar.
- Mathematik. Arithmetik: lika med 4:de klassen.
Geometri: (klassiska linien) de 4 första böckerna af Euclides;
(reala d:o) dessutom den 5:te af d:o, dock utan bevis.

- Algebra: (klassiska linien) repetition af 4:de klassens kurs, jemte polynomers upplösning i faktorer;
 (reala d:o) d:o d:o d:o d:o, jemte uppställning och lösning af lättare problemer.
- Naturvetenskap. Botanik: grunddragen af anatomen och fysiologien samt repetition af organografien; omkring 300 växtarter.
 Zoologi: läran om amfibierne, fiskarne och insekterna.
 Fysik: framställning af de fysiska grundbegreppen, samt det allmännaste af värmeläran.
- Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, efter läroboken (hvarjemte den reala linien läst till kyrkoreformationens början, efter läsebooken), samt från Makedoniska tiden till Rom under kejsarne af den allmänna.
 Geografi: från Frankrike till Grekland.

Femte klassens öfra afdelning:

- Kristendom. Lika med nedra afdelningen.
 Modersmålet D:o d:o.
- Latin. Grammatik: syntaxen afslutad och repeterad, jemte prosodik. Hem-themata och skriföfningar på lärorummet lika med nedra afdelningen.
 Explikation: Thrasybulus och Conon uti Cornelius Nepos; hela 2:a och 3:dje boken uti Julius Cæsar de bello Gallico; st. I—IV uti Ovidius (Brodéns edition).
- Grekiska. Grammatik: läroboken afslutad.
 Explikation: de 2 första böckerna uti Xenophons Anabasis.
- Tyska. Grammatik: lika med nedra afdelningen.
 Explikation: st. 34—48 uti Lyths krestomathi.
- Engelska. Grammatik: lika med nedra afdelningen.
 Explikation: kap. 1—8 uti Columbus.
- Franska. Grammatik: lika med nedra afdelningen, med tillägg af de oregelbundna verberna.
 Explikation: st. 1—65 af 2:a afdelningen uti Oldes explikationsöfningar.
- Mathematik. Arithmetik: lika med nedra afdelningen.
 Geometri: d:o d:o.
 Algebra: (klassiska linien) repetition af det föregående, jemte läran om 1:a gradens eqvationer med en obekant;
 (reala d:o) lika med nedra afdelningen.
- Naturvetenskap. Botanik: lika med nedra afdelningen.
 Zoologi: d:o d:o.
 Fysik: d:o d:o.
- Historia och Geografi. Historia: d:o d:o samt vidare till d) Slaver och Ungrar på medeltiden.
 Geografi: Europas afslutad och hufvudsakligen repeterad.

Sjette klassens nedra afdelning:

- Kristendom. Dogmatik: 9:de och 10:de kap.
 Kyrkohistoria: till reformationen.
 Några kap. af Markus på grekiska.
- Modersmålet. Läsning af valda stycken ur Svenska, Norska och Danska författare. Uppsatser öfver lättare ämnen. Det allmännaste af Sveriges litteraturhistoria till Tegnérska perioden. Talöfningar en gång i månaden. En uppsats hvarannan vecka för klassiska samt hvarje vecka för reala linien.

- Latin. Grammatik: repetition af syntaxen med alla anmärkningarne. Ett hem-thema hvarje vecka. Skriföfningar på lärorummet.
 Explikation: kap. 13—35 af 2:a och kap. 1—5 af 3:dje boken uti Julius Cæsar; Cato Major samt 3:dje och 4:de Catilinariska talet af Cicero; 600 vers uti Ovidius (Brodéns edition) och 2:a boken af Virgili *Æneis*. Dessutom en mindre kurs uti mythologien efter lärarens muntliga framställning.
- Grekiska. Grammatik: repetition.
 Explikation: 4:de och 5:te boken samt 4 kap. af den 7:de uti Xenophons *Anabasis*.
- Tyska. Grammatik: repetition. Ett hem-thema hvarje vecka för reala linien.
 Explikation: sid. 1—50 (Cottas uppl.) af Schillers *Geschichte des 30-jährigen Kriegs* och hela *Wilhelm Tell*.
- Engelska. Grammatik: repetition.
 Explikation: kap. 10—35 af *Columbus*.
- Franska. Grammatik: från början till kap. 6 ("om verbet") uti Oldes lärobok. Skrif- och öfversättningsöfningar på lärorummet för reala linien.
 Explikation: från början till "15 Octobre 1832" på V (*voyage de Bayruth*) uti *Lamartine* och de 4 första sångerna af *Henriaden*.
- Mathematik. Geometri: proportionsläran med dess användning på geometrien.
 Algebra: (klassiska linien) läran om digniteter och rötter, eqvationer af 1:a graden med en obekant, jemte problem; (reala d:o) dessutom eqvationer af 2:a graden.
- Naturvetenskap. Botanik: naturliga växtfamiljerna.
 Zoologi: öfversigt af läran om de icke vertebrerade djuren, jemte repetition.
 Fysik: (klassiska linien) de fysiska grundbegreppen, elementerna af akustiken och början af optiken; (reala d:o) dessutom magnetism och elektricitet.
 Kemi: inledning och läran om metalloïderna, samt syrorna.
- Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, samt medeltidens af den allmänna.
 Geografi: Amerikas och Australiens samt repetition af Europas.

Sjette klassens öfra afdelning*):

- Kristendom. Lika med nedra afdelningen.
- Modersmålet. D:o d:o.
- Latin. Grammatik: lika med nedra afdelningen.
 Explikation: kap. 1—15 af 1:a boken uti *Livius*; de 4 *Catilinariska* talen af Cicero samt de 2:ne första böckerna af *Virgili *Æneis**.
- Grekiska. Lika med nedra afdelningen, med tillägg af 6:te boken uti *Anabasis* samt 1:a rhapsodien af *Homeri Odysse*.
- Tyska. Grammatik: lika med nedra afdelningen.
 Explikation: hela *Hermann und Dorothea*.
- Engelska. Detta språk har icke lästs i denna afdelning, emedan under läsåret inga lärjungar funnits på reala linien.
- Franska. Grammatik: till bruket af infinitiven (8 kap:s 7 §).
 Explikation: från V (*voyage de Bayruth*) till slut uti *Lamartine* och från 5:te sången till slut af *Henriaden*.
- Mathematik. Geometri: repetition af nedra afdelningens kurs, jemte lösning af lättare geometriska problem.

*) Inom denna afdelning hafva under läsåret icke varit några lärjungar, som tillhört den reala linien.

Algebra: läran om 1:a och 2:a gradens eqvationer med flere obekanta, jemte problem.

Naturvetenskap. Lika med nedra afdelningen.

Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, och från den nyares början till Spanska successionskriget af den allmänna, efter Pütz.

Geografi: lika med nedra afdelningen.

Sjunde klassens nedra afdelning:

Kristendom. Dogmatik: kap. 1—6 repeterade.

Kyrkohistoria: medeltidens och nyare tidens.

Modersmålet. En utförligare uppsats hvarannan vecka. Det allmännaste af Sveriges litteraturhistoria. För öfrigt lika med 6:te klassen.

Latin. Grammatik: lika med 6:te klassen.

Explikation: de 2 första böckerna af Livius; de 4 Catilinariska talen och pro Archia poëta af Cicero; de 4 första böckerna af Virgili *Æneis* samt 2:a boken af Horatii oder. Dessutom det vigtigaste af Romerska antiqviteter efter Bojesen.

Grekiska. Grammatik: repetition.

Explikation: 4—7 boken uti Xenophons *Anabasis* och de 6 första rhapsodierna af Homeri *Odyssé*.

(Tyska. Kursiv läsning 1 timme i veckan ur Schiller, jemte öfversättningsöfningar.)

Engelska. Grammatik: repetition. Skrif- och öfversättningsöfningar på lärorummet.

Explikation: hela *Vicar of Wakefield*.

Franska. Grammatik: avslutad och repeterad. Ett hem-thema hvarje vecka för reala, och hvarannan vecka för klassiska linien.

Explikation: hela *Picciola* och 2 *livraisons* af "variétés littéraires".

Mathematik. Geometri: 11:te boken och repetition af de 4 första böckerna af *Euclides*.

Algebra: läran om progressioner och logaritmmer, tillika med öfning i logaritm-tabellernas bruk, äfvensom elementerna af plana trigonometrien. Dessutom har reala linien öfvats med stereometriska problem samt konstruktion af analytiska expressioner.

Naturvetenskap. Fysik: optik, magnetism och elektricitet. Dessutom har reala linien öfvats med fysikaliska problem.

Kemi: inledning och läran om metalloiderna, syrorna och de lätta metallerna.

Historia och Geografi. Historia: den gamla och till 40 § af medeltidens, efter Pütz.

Geografi: repetition.

Filosofisk propædeutik. Logik: hela läroboken.

Psykologi: den allmänna.

Sjunde klassens öfra afdelning:

Kristendom. Lika med nedra afdelningen.

Modersmålet. D:o d:o.

Latin. D:o d:o.

(Tyska. Kursiv läsning och öfversättningsöfningar såsom nedra afdelningen.)

Engelska. Grammatik: lika med nedra afdelningen.

Explikation: från 23 kap. af *Vicar of Wakefield* till slut, och de 5 första kap. af *Marryats Mr Violet*.

Franska. Grammatik: lika med nedra afdelningen.

Explikation: 3 *livraisons* af "variétés littéraires".

Mathematik. Repetition af nedra afdelingens kurs.
 Naturvetenskap. Lika med nedra afdelingen.
 Historia och Geografi. Repetition af hela lärokursen.
 Filosofisk propædeutik. Lika med nedra afdelingen.

4) *Förändring i undervisningsplan.* En fortfarande afvikelse från läroverksstadgans föreskrift har varit, att en timme under veckan användts i 7:de klassen dels för kursiv läsning af *tyska* språket och dels för muntlig öfversättning till samma språk, hvilket måhända med 6:te klassen för tidigt helt och hållet lemnas afside, samt likaledes en timme i 3:dje klassen för klassiska linien till öfning uti *engelska* språkets inläsning, enär okunnighet härutinnan varit ett hinder för den privatundervisning, som af de äldre lärjungarne för de yngre, serdeles under ferierna, är nödvändig, men som, utan nämnde insigt, är omöjlig af lärjungar på klassiska linien till realisterne. Denna redan för 2:ne år sedan med klassiska liniens lärjungar började innanläsningsöfning i engelska språket har äfven med någon hel eller half timme i veckan blifvit fortsatt samt torde utan någon synnerlig olägenhet kunna och få fortfara i de öfriga klasserna. — Dessutom anmärkes, att *Livius* under vårterminen *icke* blifvit läst i 6:te klassen, hvartill orsaken varit, att, på herr skolinspektörens tillstyrkan, så länge de båda afdelningarne i denna klass måste undervisas tillsammans af *en* lärare, dessa afdelningar med vårterminen förenats till gemensam läsning, vid hvilket förhållande nämnde författare för tillfället blifvit utesluten; men då antingen en sådan gemensam läsning kommer att vidtagas vid läsårets början, eller de båda afdelningarne kunna få afskild undervisning, skall denna afvikelse från läroverksstadgans undervisningsplan rättas.

5) *Undervisningsskyldighetens fördelning mellan lärarne* har varit på följande sätt:

Rektor mag:r C. S. Hultström har (15 timmar i veckan) undervisat klass. 7 uti tyska samt klass. 6 och 7 uti engelska och franska språken. Dessutom rättat franska hem-themata af lärjungarne i 7:de klassen.

Lektor mag:r K. F. Rådberg (21 timmar i veckan) undervisat klass. 6 och 7 uti matematik, fysik och kemi. Dessutom rättat svenska uppsatser af lärjungar, tillhörande reallinien i 6:te klassens nedra afdelning, samt tyska hem-themata af lärjungarne i båda afdelningarne af samma klass.

d:o mag:r J. Svedborg (21 timmar i veckan) undervisat klass. 6 och 7 uti latin och grekiska. Dessutom rättat latinska hem-themata af lärjungarne i klass. 6 och 7.

d:o mag:r J. Wallinder (21 timmar i veckan) undervisat klass. 4—7 uti kristendom, klass. 5—7 uti modersmålet, och klass. 7 uti filosofisk propædeutik. (Hebreiska har icke lästs af någon lärjunge i 7:de klassen). Dessutom rättat svenska uppsatser af lärjungarne i 7:de klassen.

Adjunkt C. A. von Sydow (28 timmar i veckan) undervisat klass. 3—6 b (= nedra afdelningen) uti matematik och klass. 5 (reallinien) uti fysik. Dessutom rättat svenska uppsatser af alla lärjungarne i 6:te klassens öfra afdelning och af lärjungar, tillhörande klassiska linien i nedra afdelningen.

d:o fil. kand. J. F. Kylander (28 timmar i veckan) undervisat klass. 5 a (= öfra afdelningen) uti latin och grekiska, klass. 4 och 6 uti grekiska, samt klass. 5 uti aritmetik och algebra. Dessutom rättat hem-themata af lärjungarne i 5:te klassens öfra afdelning. (I och för gradual disputationsprofs afläggande permitterad från och med den 1 april, då stud. J. G. Johansson tjenstgjort.)

d:o mag:r A. J. C. Piscator (29 timmar i veckan) undervisat klass. 3—6 uti tyska, klass. 3—5 uti engelska, samt klass. 4 och 5 uti franska språket. Dessutom rättat tyska hem-themata af lärjungarne i 5:te klassen.

Adjunkt A. J. K. Lindblad (30 timmar i veckan) tjänstgjort såsom fast lärare i 1:a klassen, med undantag af 3 timmar i veckan under vårterminen, då han undervisat klass. 3 i kristendomen, genom utbyte med vik. adjunkten Kjellberg, som dessa 3 timmar i stället läst i 1:a klassen.

d:o S. Tengblad (28 timmar i veckan) undervisat klass. 3—7 uti naturalhistoria, samt klass. 3 och 4 uti latin.

d:o mag:r L. J. Wersander (28 timmar i veckan) undervisat klass. 3—7 uti historia och geografi, samt klass. 3 och 4 uti modersmålet.

Vikarierande adjunkter: 1) stud. K. F. Kjellberg, under båda terminerna, (28 timmar i veckan) undervisat klass. 5 b (= nedra afdelningen) uti latin, grekiska och franska, samt för öfrigt duplicerat vid undervisningen för klass. 1 uti modersmålet, räkning och skrifning, hvarjemte han under höstterminen undervisat klass. 3 uti kristendom. Dessutom rättat latinska hem-themata af lärjungarne i 5:te klassens nedra afdelning.

2) stud. C. J. A. Svedberg, under höstterminen, (30 timmar i veckan) tjänstgjort såsom fast lärare i 2:a klassen.

3) stud. G. T. Bergman, under vårterminen, (30 timmar i veckan) tjänstgjort i samma egenskap.

4) stud. J. G. Johansson sedan den 1 april tjänstgjort i stället för adjunkten Kylander.

Öfningslärare: direktör O. H. Bergqvist undervisat i *sång* och *musik*.

materialförvaltare O. A. H. Stiberg d:o i *gymnastik* och *militäröfningar*.

bokhandlare F. A. Zettergren d:o i *teckning*.

De under denna rubrik i föregående årsberättelser upptagne *anordningar* rörande *bön*, *gudstjänst* samt *öfningarne* i *sång*, *gymnastik* och *teckning* hafva varit oförändrade, så att i sistnämnde afseenden hvarje lärjunge under veckan haft 2:ne timmars undervisning i *sång* och *teckning*, samt 3:ne timmars *gymnastik*, utom militäröfningar på ons- och lördags eftermiddagar för de 3 högre klasserna, i öfverensstämmelse med Kongl. cirkuläret af den 9 januari 1863*); hvarjemte sång- och musiklearen på samma eftermiddagar inöfvat signaler på jägarhorn samt undervisat uti orgelspelning och instrumentalmusik för ett kapell bland skolungdomen, som haft sina öfningar i skolan på onsdags och lördags eftermiddagar. — För militäröfningarne har inköpts en trumma med tillbehör.

B) Lärarne.

1) Klassföreståndare:

Under höstterminen: lektor Rådberg för 7:de klassen.

d:o Svedborg för 6:te d:o.

d:o Wallinder för 5:te d:o öfra afdelningen.

adjunkterne von Sydow och Kylander för d:o d:o nedra d:o.

d:o Piscator och Tengblad för 4:de klassen.

adj. Wersander och vik. adj. Kjellberg för 3:dje d:o.

vik. adj. Svedberg för 2:a d:o.

adjunkt Lindblad för 1:a d:o.

*) Sedan ofvannämnda Kongl. cirkulär föreskrifvit, att "hvarje termin, innan gymnastiköfningarne begynnas, mönstring af läkare bör med lärjungarne anställas i ändamål att utröna, huruvida flere eller färre bland dem må antingen helt och hållet eller till någon del från dessa öfningar befrias", hafva sådana mönstringar blifvit verkställda af provincialläkaren h:r doktor C. F. Kjellberg, som genom afgifna serskilda utlåtanden bestämt, att för höstterminen 5 och för vårterminen 3 lärjungar borde helt och hållet, samt för höstterminen 8 och för vårterminen 10 lärjungar från mera ansträngande rörelser befrias.

Under vårterminen: förhållandet oförändradt, utom att vik. adj. Bergman varit klassföreståndare för 2:a klassen.

2) *Förändringar*. Adjunkten magr C. G. Ågren har, efter ansökan, med höstterminens början transporterats till kollega vid Mariestads lägre elementarläroverk. — I hans ställe har filos. kandidaten A. Ericsson den 23 nästlidne april blifvit utnämnd. — Vakante och ännu ej tillsatte äro 2:ne lärareplatser, nemligen: 1 ny lektors, med förelagdt föreläsningsprof uti historia och geografi samt grekiska språket, hvartill 9 sökande anmält sig; 1 adjunkts, med föreläsningsprof uti tyska, engelska och franska språken, hvartill 3 sökande äro anmälde.

C) Lärjungarne.

1) Inskrifne, höstterminen: 31 lärjungar, af hvilka 10 från annat läroverk, och 21, som endast åtnjutit enskild undervisning. (Dessutom hafva 7 lärjungar begagnat den enligt 32 § af gällande skolstadga medgifna tillåtelse att — hvad man kallar — *gå upp* i skolan, d. v. s. att, utan inskrifning vara närvarande vid lärotimmarne.)

vårterminen: 10 lärjungar, af hvilka 2 från annat läroverk, och 8 från enskild undervisning. (Dessutom hafva 6 lärjungar fått tillåtelse att *gå upp* i skolan.)

2) Afgangne, höstterminen: 12 lärjungar, hvaraf 1 död, 5 till akademien, 1 till annat läroverk och 5 till näringarne.

vårterminen: 5 lärjungar, hvaraf 1 död, 1 till akademien, 2 till annat läroverk och 1 till näringarne. (Dessutom är 1 lärjunge anmald till den nya afgangsexamen, hvarför han aflagt de skriftliga profven.)

3) Skolafgift till läroverkets *materiel*,

höstterminen: erlagd af 108 lärjungar; derifrån befriade 98.

vårterminen: d:o af 111 d:o; d:o 99.

(Den nya, genom Kongl. cirkuläret af den 11 december 1863 bestämda afgiften till läroverkets *byggnadsfond* har för vårterminen erlagts af 117 lärjungar; och hafva i enlighet med samma Kongl. cirkulärs föreskrift, för att jemte rektor förvalta denna fond, såsom delegerade blifvit utsedde, från läroverket: herr lektor K. F. Rådberg, samt från stadens kommunalstyrelse: herrar doktor K. F. Danelius och rådman A. J. Landström.)

4) Öfvergång till olika linier: under höstterminen, 1 lärjunge från klassiska till reala; under vårterminen, 4 likaledes från klassiska till reala samt 1 tvertom från reala till klassiska.

Lärjungar, som vårterminen läsa *klassiska språk*, äro: i 3:dje klassen 22, i 4:de klass. 20, i 5:te klass. 18, i 6:te klass. 14 och i 7:de klassen 2; summa 76.

5) Antal för vårterminen: i 1:sta klassen 35, i 2:dra d:o 35, i 3:dje d:o 43, i 4:de d:o 28, i 5:te d:o 46, i 6:te d:o 18, i 7:de 5; summa 210.

I afseende på härkomst äro af dessa lärjungar: adelssöner 9, ofrälse militärers söner 10, prestsöner 18, civile embetsmäns söner 20, ståndspersoners söner 35, borgares och andre näringsidkares söner 62, hemmansgares söner 25, söner af hemmansbrukare, torpare och arbetare m. fl. 31; summa 210.

De denna rubrik tillhörande tabellariska uppgifter, i öfverensstämmelse med föreskrifvet formulär, hvilka icke kunna blifva fullständiga förr än flyttningen är bestämd, skola efter vårterminens examen, då detta skett, till Kongl. ecklesiastik-departementet öfversändas.

Hvad jag kunnat observera i afseende på den tid, som lärjungar med vanliga naturanlag behöft dagligen använda på hemlexor, äfvensom på de skriftliga arbeten, som blifvit dem ålagdt att i hemmet verkställa, öfverensstämmer med min uppgift i föregående årsberättelser, nemligen att medel-förhållandet torde vara: 1 à 2 timmars dagligt hemarbete för lärjungar uti klass. 1—3, 2½ à 3½ tim. uti klass. 4 och 5 samt 3 à 4 tim. uti klass. 6 och 7.

D) Skollokalen.

Dess otillräcklighet, äfven med tillökning af de uti en angränsande enskild byggnad förhyrda 6 st. lektionsrum, har i föregående årsberättelser blifvit anmärkt. Ehuru stadsfullmäktige beslutat att hyra annan bostad åt rektor och för nästkommande läsår till skolans begagnande upplåta de af honom förut innehafda boställsrum, så blir detta blott en utväg för tillfället, som långt ifrån uppfyller alla behof och billiga fordringar; hvarföre det är på det högsta att önska, att medel kunna *snart* beredas för en fullständig och ändamålsenlig läroverksbyggnad, hvartill ritning och kostnadsförslag rodan blifvit af Kongl. öfverintendentsembetet uppgjorda.

E) Undervisningsmaterielen.

För att på ett ställe lemna en öfversigt af läroverkets tillgångar i detta afseende, upptages här den summariska uppgift, som vid skolinspektionen blifvit infordrad och till chefen för Kongl. ecklesiastikdepartementets afdelning för undervisningsärenden den 6 sistlidne november öfversänd:

I. Böcker.

Bibliotheket utgöres af något mer är 2000 volymer.

II. Globor och Kartverk.

1 större jordglob; 1 d:o himmels d:o; 2:ne mindre jordglobor; Stielers större handatlas; d:o mindre d:o (flere exemplar); Steins atlas; Carpelans d:o; Bäckström d:o; Thomées d:o; Sydows Wand-atlas (öfver jordgloben och Europa i flere exemplar); vexelundervisningssällskapet större karta öfver Sverige och Norge; Mentzers karta öfver Europa och Skandinavien; d:o historisk atlas; d:o större blindkarta öfver Sverige; Hahrs större kartverk d:o; Löfvenbergs historiska atlas.

III. Planschverk för undervisning i

a) teckning: 480 tabeller (hvaraf dock många måste vara illa medfarne i följd af ett mera än 20-årigt begagnande).

b) naturalhistoria: Illuminerade figurer till Skandinavien fauna af Nilsson; Schmitz' Säugethiere; Sundevall, Svenska foglarne; Wright, Skandinavien fiskar; Funke och Lippold, Naturalhistoria; Abbildungen zu Okens Naturgeschichte; Berge, Schmetterlingsbuch; d:o, Käfer d:o; d:o, Conchylien d:o; Kolb, Grosser Atlas der Naturgeschichte; Ruprecht, Wand-Atlas für den Unterricht in der Naturgeschichte; Svensk Botanik: Thedenius, Skolbotanik; Andersson, Väggtaflor; Fries, Sveriges ätliga och giftiga svampar; Loder, Tabulæ anatomicæ.

IV. Instrumenter och apparater för undervisning i

- a) matematik: cirklar af jern; de vanliga solida figurerna, skurna i trä; Nonie-modell.
- b) fysik: 1 par adhesionsskifvor; häfstångsmodell; block d:o; lutande plan med vagn; större våg med stativ och skålar samt vigter af messing och platina; vattenpass; Nicholson's areometer; areometerbestick; dykare af glas; apparat för vätskors tryck; d:o för Mariotte'ska lagens bekräftande; luftpump med tillbehör; fallrör med mekanism för kroppars samtida fall i lufttomt rum; 2:ne Magdeburgska halvsferer; apparat för att visa elektricitet i lufttomt rum; d:o d:o qvicksilfverregnet; glasballong med kran; pumpmodell af glas; häfvertbarometer; centrifugalmaskin; apparat, visande svängkraftens växande i förhållande till banans radie; 2:ne psykrometrar med ställning; differential-thermometer; maximi- och minimi d:o; Franklins kokrör; kula med ring, för att visa fasta kroppars utvidgning genom värme; artificiell strupe af Auzout; d:o öga af d:o; sonometer eller monokord; 2:ne klangskifvor; väderlåda med pipor; förstoringsspegel af glas; förminsknings d:o d:o; 2:ne konvexa, 1 konkav lins, 1 mattslipadt glas med infattningar samt hårkors, för att visa tubers sammansättning; glasprisma med ställning; 2:ne Nichols prismer; Newtons färgskifva; mikroskop af Nacet; 2:ne magnetstänger med ankaren och etyi; inklinationsnål; friktions-elektricitetsmaskin (med *cylinder*), med batteri, klockspel m. m.; en ny sådan (med *skifva*, reqvirerad under vårterminen); Voltas pistol; d:o skifva; elektriskt rotationshjul; Guldblads elektroskop med konduktor och stativ; 6 st. Bunsens elementer med trådar och bindskrufvar; elektromagnet med ställning; vattendekompositions-apparat; tangent-bussol; induktions-apparat med 2:ne trådrullar och tillbehör; Ampères bord med tillbehör (reqvirerad under vårterminen); thermo-elektriskt element.
- c) kemi; Berzelii lampa på stativ; spritlampa med vekhållare af glas; blåsrör med platinaspets; inkyllare; diverse skålar, deglar med lock, bågare, förlag, kolfvar, retorter, Wolfiska flaskor, trattar med ställning, flaskor med glasproppar, karaffer, burkar, proför med ställning, glasmortel, säkerhetsrör, trattrör, pipett, klor-kalcium- och arsenikrör, glasstafvar och rör, kautschukrör, platina, trefötter med skålar och triangel, m. m.

V. Naturalhistoriska samlingar:

- a) zoologiska: 6 st. däggdjur (skänkta af Kongl. Vetenskapsakademien); 95 st. foglar (hvaraf 30 från d:o); 11 st. amfibier (2 från d:o); 23 st. fiskar (20 från d:o); 2:ne lädor med 80 st. insekter, att begagna vid undervisning efter Sundevalls lärobok (köpta från mag:r Winslow i Helsingborg); 2:ne d:o med 84 st. fjärilar (köpta från Tannenberger in Schönau bei Teplitz); 30 st. diverse kranier och skeletter eller delar deraf; 19 st. embryoner af bos, ovis och sus; 11 st. koraller; 23 st. diverse snäckor.
- b) botaniska: ett herbarium, ordnad efter naturliga systemet, innehållande omkring 1000 st. växtarter.
- c) mineralogiska: omkring 200 stuffer (hvaraf 170 från Kongl. Vetenskapsakademien).

VI. Andra samlingar:

- a) numismatiska: omkring 1200 st. diverse större och mindre, svenska och utländska, mynt och medaljer, hvaraf 370 af silfver och de öfriga af koppar eller brons.
- b) antiqvariska m. m.: 10 st. diverse stenvapen af stridsyxor, knifvar och kilar; 1 st. runstaf; 1 d:o (skänkt under vårterminen); 1 indiansk fogelpil; 1 antik lampa från Rom.

VII. Musikaliska instrumenter:

1 orgel-harmonium af Trayser i Stuttgart; 1 basfiol; 2:ne jägarhorn; 1 trumma med tillbehör (anskaffad under vårterminen).

VIII. Exercis-gevär:

50 st. inköpta af kronans förråd på Carlsborg; 65 st. inköpta från Husqvarna faktori.

Den för nästförflutna kalenderår afgifna

hufvudredogörelse öfver läroverkets kassar och fonder

visar följande förhållande:

Debet.	Kontant behållning.	Utlånte kapitaler.	Fordringar.	Summa.	R:mt.
Balans från den 31 dec. 1862.					
<i>Tillgångar:</i>					
Egna kassan	377,26	66,67	0,45	444,38	
Premii- och fattigkassan	45,42	—	—	45,42	
Stipendiifonderna	—	1,516,67	49,26	1,565,93	
Bibliotekskassan	66,28	3,601,83	—	3,668,11	
	S:a 488,96	5,185,17	49,71	—	5,723,84
<i>Inkomster:</i>					
Egna kassan				1,118,86	
Premii- och fattigkassan				215,50	
Stipendiifonderna				91,00	
Lärarnes aflöningsmedel				23,868,46	
Bibliotekskassan				251,59	25,545,41
				Summa 31,269,25.	
Kredit.					
<i>Utgifter:</i>					
Egna kassan				1,296,31	
Premii- och fattigkassan				225,84	
Stipendiifonderna				91,00	
Lärarnes aflöningsmedel				23,868,46	
Bibliotekskassan				162,55	25,644,16
Balans den 31 dec. 1863.					
<i>Tillgångar:</i>					
Egna kassan	199,81	66,67	0,45	266,93	
Premii- och fattigkassan	35,08	—	—	35,08	
Stipendiifonderna	—	1,516,67	49,26	1,565,93	
Bibliotekskassan	138,87	3,618,28	—	3,757,15	
	S:a 373,76	5,201,62	49,71	—	5,625,09
				Summa 31,269,25.	

F) Examina.

Sedan höstterminen börjat den 24 augusti, afslutades densamma den 18 december genom examen, hvarvid herrar generalmajoren och kommandören m. m. C. S. Sandels, borgmästaren och riddaren A. W. Russberg, kyrkoherden, theol. kandidaten mag:r D. R. Warholm och brukspatronen J. E. Norström af h. h. eforus varit anmodade att närvara.

Vårterminen, som började den 14 januari, skall, sedan läsåret sålunda fortgått under de i läroverksstadgan föreskrifna 36 läsveckor, afslutas genom examen, hvilken h. konsistorium i Skara, efter afgifvet förslag, bestämt till måndagen den 6 nästkommande juni,

och hvarvid herrar generalmajoren och kommandören m. m. C. S. Sandels, landssekreteraren och riddaren C. O. Almqvist, borgmästaren och riddaren A. W. Russberg, kyrkoherden, theol. kandidaten mag:r D. R. Warholm, provincialläkaren doktor C. F. Kjellberg, apotekaren P. S. Pihlson och brukspatronen J. E. Norström inbjudits, att såsom vittnen komma tillstädes.

Till denna examen, hvilken, jemte dermed i sammanhang stående förrättningar och förevisningar m. m., kommer att försiggå nämnde dag kl. 8—12 f. m. och kl. 3—6 e. m. i den ordning, som genom anslag i skolhuset skall närmare angifvas, likasom till öfvervarande af lärjungarnes slutöfning i gymnastik och exercis aftonen förut kl. 5 söndagen den 5 juni, har jag äran dessutom värdsamt inbjuda läroverkets inspektor, herr landshöfdingen och kommandören m. m. greve E. Sparre, likasom den här studerande ungdomens föräldrar, anhörige och målsmän, tillika med alla öfriga den allmänna undervisningens gynnare och vänner.

Att närvara vid den nya afgangsexamen har, på sätt 4 § uti Kongl. Maj:ts nådiga stadga af den 11 april 1862 föreskrifver, h. herr eforus anmodat: herr landshöfdingen och kommandören m. m. greve E. Sparre, herr generalmajoren och kommandören m. m. C. S. Sandels och herr kyrkoherden, theol. kandidaten mag:r D. R. Warholm, hvilka herrar genom rektor skola underrättas om de dagar, som herr statsrådet och chefen för Kongl. ecklesiastik-departementet kommer att för nämnde examen bestämma.

Sist torde jag böra nämna, att höstterminens början är utsatt till onsdagen den 24 nästkommande augusti.

Wenersborg den 21 maj 1864.

II. Lägre femklassiga elementarläroverket i Borås.

(Berättelsen lemnad af rektor, mag:r A. G. Hollander.)

A) Undervisningen.

- 1) *Lästerminernas början och slut*: höstterminen börj. d. 24 aug.; slut. d. 18 dec.
vårterminen börj. d. 15 jan.; slut. d. 2 juni.
- 2) *Dagliga lärotiden*: fortfarande förlagd på förmiddagarne, kl. 7—9 och 10—1, utom 1 timme (kl. 3—4) å måndags- och torsdageftermiddagar; hvarjemte å eftermiddagarne öfvats gymnastik och sång.
- 3) *Begagnade läroböcker*:

I Kristendom: katekesen och Norbecks lärobok i dogmatik;

Biblisk historia: Hübners lärobok;

Kyrkohistoria: Cornelii d:o;

Modersmålet: språklära af Filén, satslära af Svedbom, läseöfningar och litteraturhistoria af Bjursten;

Latinska språkets grammatik: Rabes lärobok;

d:o explikation: Rabes krestomathi, Cornelius Nepos, Julius Cæsar de bello Gallico, Ovidii Metamorphoses sel.;

Grekiska språkets grammatik: Rabes lärobok;

d:o explikation: Xenophons Anabasis;

Tyska språkets grammatik: Lyths lärobok;

d:o explikation: Lyths krestomathi, Schillers Geschichte des 30-jähr. Krieges;

- Engelska språkets grammatik: Oldes uttalslära och Öhrlanders språklära;
d:o explikation: Öhrlanders läseöfningar och W. Irvings Columbus;
Franska språkets grammatik: Oldes lärobok;
d:o explikation: Oldes läseöfningar och Lamartines Chr. Colomb;
Mathematik: Zweigbergks lärobok i arithmetik, Ekmans samt Euclides i geometri, Wiermers i algebra;
Naturvetenskap: Arrhenii botanikens första grunder samt elementarkurs, Sundevalls zoologi, Siljeströms förberedande kurs i fysik och kemi;
Historia och Geografi: Alanders lärobok i svensk och allmän historia, Palmblads i geografi.

Uti dessa läroböcker hafva följande lärokurser blifvit genomgångna:

Första klassen:

- Kristendom: *katekesen*, nedra afdeln. från början till 2:dra artikeln, öfra afdeln. från 3:dje art. till slutet; *biblisk historia*, gamla testamentets.
Modersmålet: formlära, läseöfningar, skriföfningar, berättelser ur nordiska sagohistorien.
Mathematik: *arithmetik*, de 4 räknesätten i hela tal och sorter samt, med några lärjungar, bråk; *geometrisk* åskådninglära.
Naturvetenskap: Skandinaviens samt det allmännaste af världsdelarernas *fysiska geografi*; *botanikens* första grunder.
Historia och geografi: *Svensk historia*, från början till och med 4:de tidehvarvet i läroboken; *geografi*, Sveriges, Norges och Danmarks politiska.

Andra klassen:

- Kristendom: *katekes* och *biblisk historia* till slutet.
Modersmålet: allmän grammatik, formlära, rättskrifningslära, muntliga och skriftliga öfningar å lärorummet.
Tyska: formlära och det allmännaste af syntaxen; Lyths explikationsöfningar och 47 sidor af läseboken.
Mathematik: *arithmetik*, vanliga och decimalbråk, enkel och sammansatt regula de tri; *geometri*, Euclidis 1:sta bok.
Naturvetenskap: det allmännaste om roten, stammen, bladet, fröredningsdelarne, frukten, samt sexualsystemet och lefvande växter på lärorummet.
Historia och Geografi: *Svensk historia*, från och med 5:te tidehvarvet till lärobokens slut; *geografi*, från och med Danmarks till och med Frankrikes.

Tredje klassen:

- Kristendom: repetition af *katekes* och *biblisk historia*.
Modersmålet: repetition af grammatiken, satslärans 1:sta kurs, muntliga och skriftliga öfningar å lärorummet, ett hem-thema i veckan.
Latin: — — — — —
Tyska: hela språkläran; af läseboken 100 sidor.
Engelska: uttalsläran med läseöfningar, formläran samt 21 sidor af läseboken.
Mathematik: *arithmetik*, intresseräkning samt öfriga räknesätt efter läroboken; *geometri*, sednare hälften af 2:dra boken samt 3:dje boken efter Ekmans lärobok.
Naturvetenskap: *botanik*, de fanerogama växternas organografi, svensk skolbotanik samt lefvande växter; *zoologi*, inledningen samt däggdjuren efter läroboken.
Historia och Geografi: *Svensk historia*, repetition af de 5 första tidehvarven i läroboken samt motsvarande berättelser i läseboken; *geografi*, från och med Spanien till Europas slut samt repetition af Europa.

Fjerde klassen :

Kristendom: repetition af *katekesen*, läsning af nya testamentet; 1:sta och 2:dra perioderna af Corneli *kyrko-historia*.

Modersmålet: repetition af formläran, satslära, resolutionsöfningar, hem-themata.

Latin: formläran och det allmännaste af syntaxen; läsestycken i Rabes grammatik, i Corneli *Nepos*: Aristides, Pausanias och Cimon.

Grekiska: — — — — — — — — — —

Tyska: repetition af språkläran; i Schillers *Gesch. des 30-jährigen Krieges* 2:dra boken sid. 110—207.

Engelska: repetition af formläran och en del af syntaxen; uti läseboken 40 sidor, samt å reallinien ytterligare 20 sidor. Skriföfningar.

Franska: 1:sta kursen af Oldes språklära till och med de regelbundna verberna; uti läseboken 25 stycken af första afdelningens 1:sta kurs samt 13 st. af 2:dra afdelningen.

Mathematik: *arithmetik*, repetition; *algebra*, till och med bråk, samt å reallinien dessutom eqvationer af 1:sta graden; *geometri*, 4:de, 5:te och 6:te böckerna af läroboken.

Naturvetenskap: repetition af fanerogamernas organografi, 5 häften af skolbotanik samt lefvande växter; *zoologi*, foglarne efter Sundevall, med tillägg ur Nilssons fauna.

Historia och Geografi: *Svensk historia*, repetition af de 5 sista tidehvarfven i läroboken jemte de viktigaste motsvarande berättelserna i läseboken; *allmän historia*, af lärobokens 1:sta kurs från början till Rom; *geografi*, Asien samt repetition af Europas.

Femte klassen :

Kristendom: repetition af *katekesen*, läsning af nya testamentet; *dogmatik*, nedra afdeln. från lärobokens början till kap. 8, öfra afdeln. från och med 9:de kap. till bokens slut, jemte repetition af det föregående; *kyrko-historia*, nedra afdeln. 3:dje perioden, öfra afdeln. repetition af läroboken.

Modersmålet: repetition af grammatik och satslära, skriföfningar, litteraturhistoria.

Latin: grammatik med prosodik och metrik; nedra afdeln. uti Corneli *Nepos* från och med 8 kap. Alcibiades till Cato; öfra afdeln. uti Julius Cæsar *de bello Gallico*: 1:sta, 2:dra och 10 kap. af 3:dje boken, samt uti Ovidii *Metamorph. sel.* 52 sidor. Skriföfningar.

Grekiska: formlära; uti Xenophons *Anabasis* nedra afdeln. 1:sta boken, öfra afdeln. 2:dra, 3:dje och 4:de böckerna.

Tyska: repetition af språkläran; uti Schillers *Gesch. des 30-jähr. Krieges* 4:de och 5:te böckerna samt 20 sidor af 1:sta boken. Skriföfningar.

Engelska: å reallinien formlära och syntax; 33 sidor af Ohrländers läsebok och 6 kap. af Irvings *Columbus*. Skrif- och talöfningar.

Franska: nedra afdeln. 1:sta och 2:dra kursen af språkläran till och med de irreguliera verberna; uti läseboken st. 1—56 af 2:dra afdeln.; öfra afdeln. uti språkläran repetition samt det allmännaste af syntaxen, uti läseboken från 88:de stycket i 2:dra afdeln. till slutet samt de prosaiska styckena af 3:dje afdeln. Skriföfningar.

Mathematik: *arithmetik*, repetition; *algebra*, 2 grader samt lösning af problemer; *geometri*, 7:de och 8:de böckerna af Ekmans lärobok, jemte repetition af de föregående.

Naturvetenskap: *botanik*, läroboken samt skolbotaniken afslutad, växter lefvande och efter herbarier; *zoologi*, amfibier och fiskar samt repetition af foglarne; reallinien dessutom förberedande kurs i fysik och kemi.

Historia och Geografi: *Svensk historia*, repetition af läroboken jemte berättelser ur läsebo-
ken; *allmän historia*, från och med Rom till och med korstågen;
geografi, Afrikas och Amerikas jemte repetition af en del af Euro-
pas; reallinien dessutom repetition af gamla historien.

Öfningar: utom *välskrifning*, 2 timmar i veckan i 1:sta och 2:dra klasserna, *teckning*; huf-
vudsakligen figur- och landskapsritning, 1 timme i 1:sta och 2:dra klass., 2 tim-
mar i 3:dje samt 4:de och 5:te kls realafdelningar; *gymnastik*, fristående och
appareljgymnastik, marsch- och exercisöfningar, 3 timmar i veckan med klass.
1—4, 4 timmar med 5:te klass.; *sång*, 6 halftimmar i veckan.

4) *Undervisningsskyldighetens fördelning mellan lärarne* har varit följande:

Rektor A. G. Hollander har undervisat klass. 2—5 i tyska 16 timmar i veckan, klass. 4
och 5 i latin 4 timmar;

Kollega S. P. Wennergren klass. 1, 4, 5 i kristendom 10 timmar, klass. 3, 4, 5 i engelska
9 timmar, klass. 2—5 i matematik 9 timmar samt rättat skriftliga uppsatser i
5:te klass.;

d:o J. Nordvall klass. 1, 4, 5 i modersmålet 13 timmar, klass. 4 och 5 i latin 12 timmar,
klass. 1 och 2 i välskrifning 3 timmar samt rättat skriftliga uppsatser i 4:de klass.;

d:o A. Thorin klass. 1—5 i matematik 26 timmar, klass. 5 i grekiska 5 timmar;

d:o J. A. Rosén klass. 1—5 i historia och geografi 21 timmar, klass. 2 och 3 i moders-
målet 8 timmar, klass. 2 i välskrifning 1 timme samt rättat skriftliga uppsatser
i 3:dje klassen;

d:o J. A. Nyberg klass. 1—5 i naturvetenskap 14 timmar, klass. 1, 2, 3 i kristendom
10 timmar, klass. 4 och 5 i franska 7 timmar;

Öfningslärare: löjtnanten F. R. Zachrisson i *gymnastik* 4 timmar i veckan;
ritläraren C. A. Leverin i *teckning* 3 timmar;
orgelnisten J. F. Ström i *sång* 3 timmar i veckan.

B) Lärarne.

Klassföreståndare hafva varit: för 5:te klass. kollega Wennergren, för 4:de klass. koll.
Nordvall, för 3:dje klass. koll. Thorin, för 2:dra klass. koll. Rosén samt för 1:sta klass. koll.
Nyberg.

C) Lärjungarne.

1) Inskrifne: vid höstterminens början 28;

„ vårterminens d:o 8.

2) Afgangne: höstterminen 24, af hvilka 10 till annat läroverk;
vårterminen 2.

3) Terminsafgift erlade höstterminen 49; derifrån befriade 25;

„ vårterminen 48; d:o 29.

4) Antal närvarande under vårterminen: i 1:sta klassen 37, 2:dra klass. 14, 3:dje klass. 11,
4:de klass. 9, 5:te klass. 6, summa 77, af hvilka i 4:de klass. 7 och i
5:te klass. 3 läsa klassiska språk. Till läsning af latin i 3:dje klass.
eller grekiska i 4:de klass. har ingen lärjunge aumält sig.

D) Skollokalen,

nyinredd, har under läsåret icke undergått någon förändring.

E) Undervisningsmaterielen.

Biblioteket har blifvit förökadt med, bland annat, planschverken Svensk Botanik af Palmstruch, Svenska foglarne af Sundevall, Svenska fiskarne af Wrigth, hvarjemte en mindre insektsamling blifvit anskaffad.

F) Examina.

Examen vid höstterminens slut hölls den 18 december, och voro, jemte läroverkets inspektor, herr kyrkoherden A. J. Enander, herrar provincialläkaren, R. W. O. d:r S. Elmlund, borgmästaren A. Wendt samt apothekaren S. Österberg anmodade att densamma bevista.

Årsexamen kommer att förrättas thorsdagen den 2 juni i närvaro af ofvannämnde herrar, och anställes då från kl. 8 f. m. till kl. 1 eft. m. offentlig pröfning i språk och vetenskaper, samt vidare å eftermiddagen slutöfning i gymnastik och sång, hvarefter förrättas flyttning med utdelning af stipendier, premier och fattigmedel.

III. Lägre treklassiga elementarläroverket i Alingsås.

(Berättelsen lemnad af afträdande rektor, kyrkoherden mag:r A. F. Cederin.)

A) Undervisningen.

- 1) *Lästerminernas början och slut*: höstterminen börj. d. 21 aug.; slut. d. 19 dec.
vårterminen börj. d. 22 jan.; slut. d. 7 juni.
- 2) *Dagliga lärotiden*: kl. 7—9, 10—1 alla dagar i veckan, samt derjemte för 3:dje klassen kl. 2—3 e. m. måndagar och thorsdagar. Sång kl. 3—4 fyra dagar i veckan; gymnastik kl. 3—4 tvenne dagar i veckan; kl. 3—5 tvenne dagar i veckan; teckning kl. 2—4 onsdagar, kl. 2—3 lördagar.

3) *Begagnade läroböcker*:

- I Kristendom: katekesen och valda bibelspråk af Flodman;
Biblisk historia af Åkerblom;
Modersmålet: Fryxells språklära och Svedboms satslära;
Latinska språkets grammatik och läsöfningar af Rabe, Cornelius Nepos;
Tyska språkets grammatik och läsöfningar af Flach;
Engelska språkets grammatik: Öhrlanders språklära och Oldes pronunciationslära;
Mathematik: Zweigbergks lärobok i Arithmetik, Euclides och Bergius i geometri;
Naturvetenskap: Berlins lärobok, Arrhenii d:o i botanisk terminologi och Sundevalls i zoologi;
Svensk historia: Alanders läro- och läsebok;
Geografi: Wings lärobok för 1:sta klassen samt Palmblads för 2:dra och 3:dje.

Uti dessa läroböcker hafva följande lärokurser blifvit genomgångna:

Första klassen:

- Kristendom. Katekes till tredje hufvudstycket; valda språk och psalmverser.
Biblisk historia: gamla testamentets.

- Modersmålet. Språklära: det viktigaste af de 2:ne första delarne.
Öfningar i innanläsning samt rättskrifning.
Berättelser ur Alanders läsebok.
- Mathematik. Arithmetik: de fyra räknesätten i hela tal samt öfning i sorträkning.
Geometrisk åskådninglära: 1:sta kursen af Bergii lärobok.
- Naturvetenskap. Fysisk geografi: det allmännaste om världsdelarne samt Sveriges, Norges och Danmarks. 1:sta afdelningen i Berlins naturlära.
- Historia och Geografi. Historia: Svenska konungalängden.
Geografi: Sveriges, Norges och Danmarks politiska.

Andra klassen:

- Kristendom. Katekes: från 3:dje huvudstycket till slut, valda bibelspråk och psalmverser.
Biblisk historia: nya testamentets.
- Modersmålet. Språklära: etymologien samt det allmännaste om satsen.
Öfningar i rättskrifning efter diktamen.
Berättelser ur Alanders läsebok.
- Tyska. Grammatik: det allmännaste af formläran till och med opersonliga verbers konjugation.
Explication: förberedande läsöfningar till n:o 23.
- Mathematik. Arithmetik: vanliga och decimalbråk med tillämpning på sorter.
Geometri: till och med mångsidningar.
- Naturvetenskap. Fysisk geografi: Europas.
Botanik: terminologi samt 50 växter examinerade.
Zoologi: 2:dra afdelningen i Berlins naturlära.
- Historia och Geografi. Historia: till VIII tidehvarvet efter läroboken, jemte valda berättelser ur läseboken till samma tidehvarf.
Geografi: Sveriges och en del af Europas.

Tredje klassen:

- Kristendom. Katekes: repetition deraf, valda bibelspråk och psalmverser.
Biblisk historia: repetition deraf.
- Modersmålet. Formlära: efter Fryxell samt sats- och interpunktionslära efter Svedbom.
Smärre uppsatser, dels i brefform, dels i form af berättelser, jemte rättskrifning efter diktamen.
- Latin. Grammatik: formläran och syntax till konjunktiven. En äldre lärjunge har genomgått formläran och hela syntaxen.
Explication: den 1:sta afdelningen uti läroboken; en äldre lärjunge: 3:ne fültherrar i Cornelius Nepos (höstterminen) och några lättare skriföfningar.
- Tyska. Grammatik: hela formläran.
Explication: från 10 till 30 st. af läseboken, skriföfningar en timme i veckan.
- Engelska. Grammatik: uttals- och formläran, skriföfningar.
Explication: läsöfningar till och med "Easy Anecdotes".
- Mathematik. Arithmetik: enkel och sammansatt regula de tri, intresse och rabatt.
Geometri: 1:sta boken af Euclides samt 2:dra kursen af Bergii geometri.
- Naturvetenskap. Botanik: växtterminologi efter Arrhenii mindre lärobok, samt 100 växter examinerade.
Zoologi: inledning till djurrikets kändedom, samt däggdjuren efter Sundevall.
- Historia och Geografi. Historia: från VIII tidehvarvet till slut efter läroboken samt till X efter läseboken.
Geografi: Europas politiska afslutad, och det viktigaste af den fysiska repeterad.

- 4) *Undervisningsskyldighetens fördelning mellan lärarne* har varit på följande sätt:
 Rektor, utnämnde kyrkoherden, mag:r A. F. Cederin har undervisat (24 timmar i veckan) till den 1 maj och derefter tillträdande rektor mag:r W. Kullberg uti latin, modersmålet och välskrifning samt rättat latinska och svenska skriföfningar.
 1:ste kollega mag:r M. K. Jungmarker (28 timmar i veckan) uti kristendom, historia, geografi och naturkunnighet.
 2:dre kollega mag:r C. O. N. Dahlgren (28 timmar i veckan) uti matematik, linearteckning, tyska och engelska språken samt rättat skriföfningar i dessa språk.
Öfningslärare: kantor Landahl (4 timmar i veckan) undervisat uti *sång*, då ungdomen varit fördelad i 2:ne afdelningar.
 mamsell Ida M. Cederin (2 timmar i 3:dje klassen och 1 timme i 2:dra klassen i veckan) uti *teckning*.
 skollärare P. Bladh (6 timmar i veckan) uti *gymnastik*, då ungdomen dels varit tillsammans och dels fördelad i 2:ne afdelningar.

B) Lärarne.

Klassföreståndare: rektor för 3:dje, 1:ste kollega för 2:dra och 2:dre kollega för 1:sta klassen.

C) Lärjungarne.

- 1) Inskrifne, höstterminen: 5 lärjungar, af hvilka 4 endast åtnjutit enskild undervisning, 1 i Carlstads läroverk.
- 2) Afgångne, höstterminen: 7 lärjungar, af hvilka 3 till högre elem.-lärov., 4 till näringarne. vårterminen: 3 d:o, af hvilka 1 till högre elem.-lärov., 2 till näringarne.
- 3) Skolafgift, höstterminen: erlagd af 8 lärjungar; derifrån befriade 25. vårterminen: d:o af 10 d:o; d:o d:o 25.
- 4) Förhöjd afgift, vårterminen: erlagd af 7 lärjungar; derifrån befriade 28.
- 5) Ynglingar, som läsa latin, voro höstterminen 2, vårterminen blott 1.
- 6) Antal för vårterminen: i 1:sta klassen 13, i 2:dra 10, i 3:dje 12; summa 35.

I afseende på härkomst äro af dessa lärjungar: adelssöner 2, tjänstemans söner 4, borgares och andre näringsidkares söner 14, hemmanssegares och arbetares söner 15; summa 35.

Hemlexor hafva så beräknats för 3:dje klassen, att lärjungar med vanliga naturanlag behöft dagligen använda 2:ne timmar för dem och en timme för skriftliga arbeten; för 2:dra klassen så, att lärjungarne der behöft en timme dagligen.

D) Skollokalen

är under läsåret försedd med gasledning.

E) Undervisningsmaterielen

är bibehållen utan någon vigtigare tillökning.

F) Examina.

Höstterminen afslutades den 19 december genom examen, hvarvid herrar skolans inspektor prosten A. Nattsén, kammarherren, R. S. O., C. A. Virgin, borgmästaren S. P. Walberg och provincialläkaren doktor G. Berggren varit af h. h. eforus anmodade att närvara.

Vårterminen kommer att afslutas genom examen, i närvaro af ofvannämnde herrar, tisdagen den 7 juni kl. 10—1 med lärjungarne gemensamt i undervisningsämnen och i sång, hvarvid ungdomens prof på framsteg i teckning äfven förevisas, hvarefter förrättas flyttning jemte utdelning af premii- och fattigmedel. Slutöfning i gymnastik anställes kl. 4 e. m.

IV. Enklassiga pedagogien i Ulricehamn.

(Berättelsen lemnad af pedagogen P. G. Holmlund.)

A) Undervisningen.

- 1) *Lästerminernas början och slut*: höstterminen börj. den 21 aug., slut. den 17 dec.
vårterminen börj. den 2 febr., slut. den 21 juni.
- 2) *Dagliga lärotiden*: 4 timmar på förmiddagen och 1 $\frac{1}{2}$ d:o på eftermiddagen.
- 3) *Begagnade läroböcker*:

I Kristendom: katekesen;
 Biblisk historia: Åkerbloms och Hübners läroböcker;
 Modersmålet: Landgrens och Filéns d:o, samt vårterminen Bjurstens läsebok;
 Tyska språket: Lyths grammatik och krestomathi samt Schillers Gesch. des 30-jähr. Kriegs;
 Engelska språket: May's grammatik och läsöfningar;
 Matematik: Zweigbergks arithmetik. Ekmans geometri och Björlings algebra;
 Naturvetenskap: Berlins läsebok, och vårterminen derjemte botanik efter Arrhenius;
 Svensk historia: Wings och Ekelunds samt under vårterminen Alanders läsebok;
 Allmän d:o: Alanders lärobok;
 Geografi: Palmblads d:o.

Ut i dessa läroböcker hafva följande stycken blifvit genomgångna:

Nedra afdelningen:

Kristendom. Katekes: till 3:dje hufvudstycket.
 Biblisk historia: hela efter Åkerblom.
 Modersmålet. Språklära: 8 kapitel efter Landgren, 2 lärjungar under vårterminen till och med konjugationerna efter Filén.
 Matematik. Arithmetik: de 4 räknesätten i enkla tal och bråk.
 Naturlära: under vårterminen till 8:de kap. af 2:dra afdelningen, samt insamling och beskrifning af växter.
 Historia: Wings hela, 2 lärjungar till Gustaf Wasa efter Ekelunds.
 Geografi: Sverige.

Öfra afdelningen:

Kristendom. Katekes: hela repeterad, jemte bibelkateketiska öfningar och psalmer.
 Biblisk historia: hela repeterad efter Hübner.
 Modersmålet: hela Filéns lärobok jemte skrif- och läsöfningar.
 Tyska. Grammatik: formläran, 1 lärjunge hela läroboken.
 Explikation: 48 sidor i Lyth. 1 lärjunge hela krestomathien och 30 sidor i Schiller.
 Engelska: under vårterminen uttalslära efter Olde, formläran efter May's grammatik och explikation till stycket 19.
 Matematik. Arithmetik: hela läroboken.
 Geometri: till 30 propositionen i 2:dra boken, 1 lärjunge de 3 första böckerna samt proportionsläran.
 Algebra: till och med bråk.
 Naturvetenskap: hela Berlins läsebok, samt under vårterminen dessutom botanik efter Arrhenii lärobok jemte insamling och beskrifning af växter.

Historia. Svenska: hela Ekelunds, samt under vårterminen valda berättelser i Alanders läsebok.

Allmän: 251 sidor; 1 lärjunge hela läroboken.

Geografi: hela läroboken.

B) Lärare.

Pedagog: P. G. Holmlund tjänstgjorde under höstterminen såsom v. adj. vid Skara högre elem.-läroverk, hvarunder studenten J. G. Guldbrand här tjänstgjorde såsom v. pedagog, men under vårterminen har undervisningen bestridts af ordinarie pedagogen.

C) Lärjungarne.

- 1) Inskrifne, höstterminen: 2.
vårterminen: från enskild undervisning återvändt till skolan 2.
- 2) Afgångne, höstterminen: 3, deraf 1 till högre läroverk, 1 till näringarne och 1 i följd af föräldrarnes flyttning till annan ort.
vårterminen: ingen.
- 3) Skolafgift, höstterminen: erlagd af 4 lärjungar; derifrån befriade 4.
vårterminen: d:o af 5 d:o; d:o 5.

D) Skollokalen.

I stället för det trånga lärorummet i öfra våningen af rådhuset, har under året i nedra våningen af samma hus till lärorum upplåtits en 15 alnar lång och 9 alnar bred sal.

E) Undervisningsmaterielen

har under vårterminen blifvit ökad med inköpte exemplar af Mays lärobok i engelska språket, Sundevalls zoologi, Arrhenii lärobok i botaniken, Alanders läro- och läsebok i svenska historien samt Flachs tyska språklära och läsebok.

F) Examina.

Höstterminen, hvilken började den 21 aug., afslutades genom examen den 17 dec., hvarvid kyrkoherden magr G. A. Sundborg, kaptenen och postmästaren, riddaren S. J. Hammarstrand, häradshöfdingen G. Stenberg och borgmästaren H. Lundqvist voro såsom vittnen närvarande.

Vårterminen, börjad den 2 febr., skall afslutas genom examen, hvilken h. h. eforus, efter afgifvet förslag, bestämt till tisdagen den 21 juni, och har han anmodat ofvannämnde herrar att såsom vittnen dervid närvara.